

44 ihjälskjutna av polis sedan 1990

När 20-åringe Eric Torell sköts till döds av polisen följde en upprörd debatt. Av de 44 fall där polisen skjutit ihjäl någon sedan 1990 har åtta gått till åtal och bara två poliser har fällts. "Nödvärnsskjutningarna som är tänkta att vara undantag blir normen", säger polisen Rune Engström.

I den nya boken *25 skott* går Rune Engström och frilansjournalisten Gabriel Cardona Cervantes igenom dokumentationen kring polisens dödsskjutning av 20-åringe Eric Torell 2018. Han hade Downs syndrom och var ute med ett leksaksvapen när han sköts till döds. Tre av de 25 skotten som avlossades träffade, varav ett i ryggen och Eric Torell avled på platsen.

Boken är starkt kritisk till att polismyndigheten inte lär av sina allvarliga misstag. Sedan 1990 har 44 personer skjutits ihjäl av polis i samband med ingripanden.

– Till stor del beror det på brister i organisation, utbildning och rekrytering, säger Rune Engström.

Polisen har våldsmonopol, rätt att under vissa förutsättningar använda våld i syfte att upprätthålla säkerhet och ordning. Enligt Polislagen ska denna rätt användas med *"utomordentlig restriktivitet"* och endast då det är *"försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter"*. Dessa krav är så viktiga i demokratin att de regleras i grundlagsskyddade Regeringsformen och i Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

De poliser som åtalats för dödsskjutningar de senaste tre decennierna har nästan uteslutande hänvisat till nödvärnsrätten. Av 44 fall har åtta gått till åtal och bara två poliser har fällts. *"Nödvärnsskjutningarna som är tänkta*

att vara undantag blir normen", skriver författarna som anser att detta riskerar att försämra rättssäkerheten.

En av de saker Rune Engström reagerar mot är att åtalen mot dem som sköt Eric Torell, och åtalen vid andra dödsskjutningar av poliser, endast gäller nödvärn i det exakta skottögonblicket. Om en utredning hade tittat på hela händelseförloppet, från att första larmet kom in, skulle det gått att hitta en rad systemfel.

– Det handlar om sådant som bristande grundläggande taktiskt förhållningssätt, bristande mentala förberedelser och brist på verkanskontroll mellan skotten, säger Rune Engström.

Nödvärnsrätten gäller också om faran är inbillad, som den var i Eric Torells fall. Poliserna frikändes i Stockholms tingsrätt och åklagaren överklagade aldrig till hovrätten. En nämndeman var skiljaktig och ansåg att poliserna som sköt borde ha dömts, eftersom det ställs särskilda krav på dem som får arbeta som poliser. Att några av de poliser som var med var nyutexaminerade och saknade egentlig erfarenhet från fältet är ingen ursäkt:

"Eric's och andras liv ska inte bero på vilka poliser de möter" skrev nämndemannen i sin reservation.

Det var när Rune Engström läste förundersökningen som han bestämde sig för att det skulle bli en bok. Han kom i kontakt med Eric's mamma **Katarina** 2019. Det hade då gått ett halvår efter att hon förlorat sin son, och ingen från polisen hade hört av sig.

– **Det är sorgligt att höra** hur anhöriga lämnas ensamma med ett sådant trauma. I Eric's fall blev handlingarna åtminstone offentliga eftersom poliserna åtalades, men i nästan alla andra fall sekretessbeläggs allt.

Genom intervjuer med Eric's mamma Katarina och andra anhöriga har författarna lärt känna Eric Torell i efterhand.

– Vi ville att det också skulle bli en positiv bok om en kille med Downs syndrom. Tack vare vänskapen med Katarina känns det idag som om jag känt Eric hela livet. Han var en otroligt levnadsglad person, säger Rune Engström.

Rune och Katarina håller nu på att starta en fond, Eric Torells minnesfond, med 90-konto. Pengarna ska gå till personer med intellektuell funktionsnedsättning, till anhöriga eller till personer som gjort något speciellt för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

RMA – bokstäverna som Rune Engström har tatuerade på handen står för Rätt Mental Attityd. Foto: Elin Engström

Rune Engström har själv en anställning som polis sedan snart 37 år, och var under många år med och både byggde upp och utbildade i det som kallas polisiär konflikthantering, Polkon. Ungefär 5 000 poliser har han utbildat i detta.

Finns det anledning att vara självkritisk?

–Jag är förstås en del av processen. Jag har alltid trott på utbildningen och har alltid haft en ambition att utveckla de mentala och kommunikativa delarna, men de får inte tillräckligt genomslag. När jag blev ansvarig för Polkon la jag tonvikt på att teoretiskt och praktiskt integrera de delarna, men det blev alltmer akademiskt och till slut har jag känt att jag inte kunnat stå bakom Polkon, säger Rune Engström.

Han anser också att det är för lite praktisk träning i konflikthantering i polisutbildningen. I fort- och vidareutbildningen läggs tonvikten på terrorbrott och pågående dödligt våld.

– Risken är att det spär på polisernas rädsla och uppfattning om en större hotbild i samhället och situationen.

Rune Engström är mycket kritisk också till det som brukar kallas polisens tystnadskultur. När varje skjutning ses som en enskild händelse förlorar polisen möjligheten att höja blicken och se de strukturella bristerna.

– Vad som skulle behövas är dels en haverikommission, dels en form av *Lex Eric* motsvarande de som finns i vård och omsorg där huvudsyftet inte är att hitta enskilda som gjort fel utan att upptäcka systemfel och kunna göra förbättringar.

Text: Elin Engström

(som trots efternamnet inte har någon som helst koppling till Rune Engström, red:s anmärkning)

Rune Engström är Lapplandsjägaren och polisutbildaren som tycker att det behövs mer "mjukvara" inom poliskåren. Foto: Anna-Drvnik